

**Gminny Program Przeciwdziałania
Przemocy Domowej i Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej
w Gminie Paczków
na lata 2024 – 2028**

Spis treści

Rozdział I. Uwarunkowania prawne	3
1.1. Podstawa prawna	3
Rozdział II. Charakterystyka zjawiska przemocy i jej kryteria.....	11
2.1. Formy przemocy.....	11
2.2. Kryteria przemocy	11
Rozdział III. Analiza przemocy w świetle źródeł zastanych dla Gminy Paczków	13
3.1. Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.....	13
Rozdział IV. Analiza zjawiska przemocy w Gminie Paczków – wyniki badań	16
Rozdział V. Analiza SWOT	20
Rozdział VI. Adresaci Programu.....	21
Rozdział VII. Realizatorzy Programu	21
Rozdział VIII. Cele i zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028	22
Rozdział IX. Zakładane rezultaty	26
Rozdział X. Finansowanie, realizowanie i monitorowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028	27

Rozdział I.

Uwarunkowania prawne

1.1. Podstawa prawna

Niniejszy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028 został opracowany zgodnie z dyspozycją art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej¹ – z uwzględnieniem nowelizacji wprowadzonej na mocy Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 289), która obowiązuje w zasadniczej części od 22 czerwca 2023 r.

W myśl art. 6. ust. 2 pkt 2-4 podanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- ◆ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- ◆ zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- ◆ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Ponadto w niniejszym dokumencie uwzględniono podstawowe akty prawne, które współtworzą polski system przeciwdziałania przemocy domowej, czyli w szczególności:

- ◆ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- ◆ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. 2023, poz. 289, 535),
- ◆ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2023, poz. 901, 1693, 1938),
- ◆ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1426)
- ◆ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. 2023 poz. 2151),
- ◆ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2023 poz. 40)

---

¹ T.j. Dz. U. z 2023, poz. 289, 535.

- ◆ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1939)
- ◆ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 571)
- ◆ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 171)
- ◆ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw Dz.U. 2023 poz. 1606)
- ◆ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw - Dz.U. 2023 poz. 1860)
- ◆ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw – Dz.U. 2023 poz. 1860)
- ◆ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1550)
- ◆ Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 1304).
- ◆ Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030

Od dnia 22 czerwca 2023 r. w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, obowiązuje nowa i rozbudowana w stosunku do poprzedniej definicja legalna przemocy domowej, przez którą rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę

- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej” (art. 2 ust. 1 pkt 1).

Natomiast w myśl nowej definicji osoba doznająca przemocy domowej to:

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępní, zstępní, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępní i zstępní oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępní, zstępní i ich małżonkowie,
- d) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępní, zstępní, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępní, zstępní, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępní, zstępní, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- g) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni
– wobec których jest stosowana przemoc domowa

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej.

Świadek przemocy domowej – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej

Osoba stosująca przemoc domową to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec osób doznających przemocy domowej.

Zmiany wpłynęły m.in. na jednostki organizacyjne pomocy społecznej, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, policję, oświatę, ochronę zdrowia oraz organizacje pozarządowe i kuratorów sądowych.

Ponadto nowelizacja wprowadziła zmiany w organizacji i funkcjonowaniu Zespołów Interdyscyplinarnych, a w miejsce grup roboczych są powoływane grupy diagnostyczno-pomocowe.

Zmiany dotyczą również procedury „Niebieskie Karty”, m.in. wprowadzono zasadę realizację procedury według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. Obowiązkiem GDP (grupy diagnostyczno-pomocowej) będzie zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność. Wprowadzono zasadę, że jeżeli realizacja procedury „Niebieskie Karty” napotyka trudności, każdemu członkowi grupy diagnostyczno-pomocowej przysługuje prawo wystąpienia do wojewody z wnioskiem o wskazanie innej gminy właściwej.

Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” nastąpi w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy (lub rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań).

Dodatkowo wprowadzono obowiązek monitorowania sytuacji osób uczestniczących w procedurze „Niebieskie Karty” przez okres 9 miesięcy po jej zakończeniu.

Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw poszerzył od połowy sierpnia 2023 r. katalog zakazów wobec osób stosujących przemoc, który odąd obejmuje również:

- ◆ **zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą** – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy;
- ◆ **zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy** – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy, a także gdy osoba stosująca przemoc domową nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność;
- ◆ **zakaz wstępu na teren** szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie – jeżeli osoba dotknięta doznająca przemocy domowej uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje.

Nowelizacja stanowi zatem uzupełnienie rozwiązań z 2020 r. pod postacią tzw. „Ustawy Antyprzemocowej”, która wprowadziła do porządku prawnego uprawnienie do wydawania

wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Wszystkie powyższe zakazy wobec osoby stosującej przemoc domową będą mogły być wydane przez:

- ◆ Policję lub Żandarmerię Wojskową,
- ◆ sąd – postanowieniem o udzielenie zabezpieczenia,
- ◆ sąd – postanowieniem o zobowiązaniu do opuszczenia mieszkania lub zakazie zbliżania się do niego, o zakazie zbliżenia się do osoby dotkniętej przemocą, kontaktowania się z nią, lub wstępu do miejsc, w których ta osoba przebywa.

Zakazy, do których wydania uprawniona jest Policja lub Żandarmeria Wojskowa tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zakazy zostały wydane.

Zakazy tracą także moc, w przypadku gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc domową zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Policjant może wydać nakaz opuszczenia mieszkania, a także każdy z pozostałych zakazów (które mogą być zastosowane łącznie):

- ◆ podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu lub
- ◆ w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy domowej, w szczególności zgłoszenia przez:
  - osobę dotkniętą przemocą domową lub
  - kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków.

Żandarmerii Wojskowej przyznano uprawnienia analogiczne do przysługujących Policji w odniesieniu do osób stosujących przemoc domową, które są żołnierzami pełniącymi czynną służbę wojskową. Jeśli natomiast wobec takich osób ze swoich uprawnień skorzysta Policja, jest zobowiązana niezwłocznie zawiadomić właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.

Osoba doznająca przemocy domowej może wystąpić do sądu z wnioskiem o:

- ◆ zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub
- ◆ wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub
- ◆ zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową, lub
- ◆ zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej, lub
- ◆ zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie.

Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nieprocesowym i orzeka po przeprowadzeniu rozprawy.

Kodeks postępowania cywilnego nakłada na sąd obowiązek szybkiego rozpoznania sprawy. Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku. W przypadku wniesienia apelacji, sąd drugiej instancji orzeka w terminie jednego miesiąca od przedstawienia aktu sprawy przez sąd pierwszej instancji wraz z apelacją.

Sąd uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wskazuje w postanowieniu obszar, który osoba stosująca przemoc domową ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc domową jest obowiązana zachować.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową, wskazuje w postanowieniu wyrażoną w metrach odległość, na którą osoba stosująca przemoc domową nie może zbliżyć się do osoby dotkniętej tą przemocą.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania się z pełnoletnią osobą dotkniętą przemocą domową, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może w postanowieniu określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na uwadze bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą domową.

Postanowienia sądu, o których mowa powyżej, oraz postanowienie uwzględniające wniosek o wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub

artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie, są skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienia te mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

Niestosowanie się do zakazów przez osobę stosującą przemoc domową stanowi wykroczenie. Sprawca podlega karze:

- ◆ aresztu (wymierzana w dniach może trwać od 5 do 30 dni),
- ◆ ograniczenia wolności (trwa 1 miesiąc; w czasie jej odbywania ukarany: nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu; jest obowiązany do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne; ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary), albo
- ◆ grzywny do 5000 złotych.

Jedną ze zmian prawnych znaczących z punktu widzenia celów niniejszego Programu jest ta, wprowadzona przez Ustawę z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1606), która weszła w życie – w zasadniczej części - 15 lutego 2024 r.

W myśl tej nowelizacji w art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej dodano punkt 4a i 4b oraz ust. 8, co oznacza zmiany w procedurze zapewnianiu dziecku ochrony przed przemocą domową przez pracownika socjalnego. Przed podjęciem decyzji o interwencji na podstawie art., 12a pracownik socjalny w uzgodnieniu z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką dokona oceny ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka w kwestionariuszu szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka.

W przypadku zapewnienia dziecku ochrony dziecku udziela się wsparcia psychologa. Wzór przedmiotowego kwestionariusza wprowadzi w drodze rozporządzenia minister wł. ds. zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem ds. zdrowia i ministrem wł. do spraw wewnętrznych.

Kolejnym ważnym krokiem w przeciwdziałaniu przemocy domowej jest Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030. Rząd chce zwiększyć skuteczność pomocy i wsparcia osobom zagrożonym oraz doznającym przemocy domowej. Do najważniejszych rozwiązań Programu należą m.in.: podniesienie świadomości społecznej związanej z przeciwdziałaniem przemocy domowej; rozwój, wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej; podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych bądź doznających przemocy domowej; zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej dla osób, które doświadczają przemocy domowej; zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową oraz podniesienie kwalifikacji i wzrost kompetencji osób, które zajmują się świadczeniem usług dla osób zagrożonych i doznających przemocy domowej².

Zaproponowane działania w niniejszym Programie są zgodne z działaniami zawartymi w Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030.

---

² <https://www.prawo.pl/prawo/program-przeciwdzialania-przemocy-domowej-na-lata-20242030,523747.html>

Rozdział II.

Charakterystyka zjawiska przemocy i jej kryteria

2.1. Formy przemocy

Wyróżnia się następujące formy przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – to forma agresji łącząca się naruszeniem granic ciała. Jej celem jest zadanie „Ofierze” bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia;
2. **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości, wzbudzanie w osobie doznającej przemocy strachu. Ta forma przemocy powoduje poważne szkody psychologiczne;
3. **Przemoc seksualna** – to różne zachowania, w tym: wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do prostytucji, krytykowanie zachowań seksualnych;
4. **Przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie, to także zaciąganie kredytów czy zmuszanie do ich zaciągania wbrew woli partnera;
5. **Zaniedbanie** – to ciągłe niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych. Tej formy przemocy najczęściej doświadczają dzieci.
6. **Cyberprzemoc** - to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w Internecie.

Osoby dotknięte przemocą domową często doświadczają kilku form jednocześnie. Przemoc domowa ma tragiczne konsekwencje. Może prowadzić nie tylko do uszkodzeń ciała, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie w jaki osoba doznająca przemocy postrzega samą siebie, „sprawcę” oraz innych ludzi.

2.2. Kryteria przemocy

1. **Intencjonalność** – działania sprawcy przemocy nie są przypadkowe. Intencjonalność nie musi oznaczać celowego oznaczania celowego krzywdzenia bliskich i zadawania im bólu. Osoba stosująca przemoc dąży do uzyskania pełnej kontroli i władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględnego posłuszeństwa. Jest przekonana, że wie co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, a w związku z tym posiada wyłączne prawo podejmować decyzje, ustalać zasady życia w rodzinie – pozostali muszą się podporządkować.

2. **Dysproporcja siły** – nie chodzi tu jedynie o różnicę sił fizycznych, ale także przewagę związaną z pozycją społeczną, odpornością psychiczną, statusem materialnym itp. W związku opartym na przemocy jeden z partnerów czuje się silniejszy, a drugi – słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, osoba doznająca przemocy staje się coraz bardziej bezradna, a osoba stosująca przemoc – coraz bardziej silna i bezkarna.
3. **Naruszenie godności i praw** – „sprawca” przemocy narusza godność ofiary, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia, itp.)
4. **Powodowanie cierpienia i szkód** – osoby doznające przemocy doświadczają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie³.

---

³ <https://kcpu.gov.pl/przemoc/charakterystyka-zjawiska-przemocy-w-rodzynie/>

Rozdział III.

Analiza przemocy w świetle źródeł zastanych dla Gminy Paczków

3.1. Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej

Diagnoza problemu przemocy w Gminie Paczków została oparta na danych pozyskanych z instytucji działających w gminie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Jak widać na poniższej tabeli w latach 2021 – 2023 liczba sporządzonych Niebieskich Kart zmalała w roku 2022 do 25, natomiast w latach 2021 oraz 2023 utrzymuje się na podobnym poziomie. Większość Niebieskich Kart na przestrzeni lat 2021 – 2023 wszczęta została przez Policję.

Liczba założonych Niebieskich Kart	2021	2022	2023
Sporządzono ogółem, w tym przez następujące instytucje:	33	25	31
Ośrodek Pomocy Społecznej	3	1	1
Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Placówki Służby Zdrowia	0	0	0
Placówki szkolno-wychowawcze	0	0	0
Policja	30	24	30
Inne instytucje i organizacje	0	0	0
Inne	0	0	0

Przestępstwa	2021			2022			2023		
	w	s	z	w	s	z	w	s	z
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	6	6	6	6	5	6	6	5	6
Groźba karalna	2	1	1	3	2	3	3	2	3
Rozpijanie małoletniego	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	24	15	24	26	14	26	21	10	21

Poniższa tabela przedstawia liczbę zdarzeń związanych z przemocą domową. Liczba interwencji na przestrzeni lat 2021 – 2023 ma tendencję malejącą. Najwięcej zdarzyło się w 2021 roku – 45.

Od 2020 roku świat, jak i Polska mierzyła się z trwającą pandemią zakaźnej choroby COVID-19 wywołanej przez koronawirusa SARS-CoV-2, która wymusiła zmiany

w codziennym funkcjonowaniu. Możliwe, że do dużej liczby interwencji w 2021 roku w Gminie Paczków między innymi przyczyniła się trwająca pandemia.

Związany z nią stres, niepewność (w tym także finansowa) doprowadziły do nasilonej agresji w domu. W Polsce w okresie pandemii zwiększyła się liczba nieformalnych sygnałów od osób doznających przemocy domowej o stosowanej wobec nich przemocy domowej:

- ◆ *Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, prowadząca całodobowy telefon zaufania dla młodych ludzi, w marcu 2020 r. zarejestrowała największą od 11 lat liczbę interwencji – było ich dwa razy więcej niż w poprzednich miesiącach⁴.*
- ◆ *Konsultanci Centrum Praw Kobiet sygnalizowali, że podopieczne wskazywały na zwiększoną kontrolę i inwigilację ze strony partnerów oraz na trudności w nawiązaniu kontaktu ze specjalistycznymi ośrodkami⁵.*

W Gminie Paczków osoby stosujące przemoc domową są w większości pod wpływem alkoholu.

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową	2021	2022	2023
Liczba interwencji	45	27	15
Dotyczące przemocy domowej	45	27	15
Liczba osób doznających przemocy w rodzinie (ogółem), w tym:	42	27	16
Kobiety	21	27	14
Mężczyźni	21	0	1
Małoletni do 13 r. ż.	0	0	1
Nieletni w przedziale 13-18 lat	0	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową (ogółem), a w tym:	21	27	16
Kobiety	0	0	2
Mężczyźni	21	27	14
Nieletni	0	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu (ogółem), a w tym:	-	21	11
Kobiety	-	0	0
Mężczyźni	-	21	11
Nieletni	-	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	-	-	-

⁴ I. Pajdała, Za zamkniętymi drzwiami, „Gazeta Policyjna” 2020, nr 182, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2020/numer-182-maj-2020/188558,Za-zamknietymi-drzwiami.html> w: D. Bek, O. Sitarz, A. Jaworska-Wieloch, Gdy ażył staję się więzieniem – przeciwdziałanie przemocy domowej w warunkach kwarantanny i izolacji, Forum Polityki Kryminalnej, vol. 1, s. 9-10.

⁵ Tamże.

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Przeciw Przemocy Domowej	2021	2022	2023
Liczba osób korzystająca z pomocy Punktu	39	38	69
Osoby z problemem alkoholowym	25	23	40

Jeśli chodzi o liczbę osób korzystającą z Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego Przeciw Przemocy Domowej na przestrzeni analizowanych lat można zauważyć ogromny wzrost w roku 2023 – 69 osób. W 2021 roku były to 39 osób, w 2022 roku 38. Wzrost dotyczy również osób z problemem alkoholowym, w 2023 roku było to 40 osób.

Patrząc na dane z instytucji pomocowych spożywanie alkoholu w Gminie Paczków przyczynia się np. do powstawania przemocy. Wszystkie osoby stosujące przemoc domową na przestrzeni analizowanych lat 2021 – 2023 były pod wpływem alkoholu. W Diagnostyce lokalnych zagrożeń społecznych zapytano mieszkańców o najistotniejsze ich zdaniem problemu w środowisku lokalnym, a w tym m.in. uzależnienie alkoholu. 88% badanych mieszkańców uważa, że uzależnienie od alkoholu jest istotnym problemem w ich środowisku lokalnym, 73% ankietowanych wskazuje na przemoc domową.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza	46%	37%	15%	2%
Uzależnienia behawioralne	37%	39%	18%	6%
Uzależnienie od alkoholu	59%	29%	7%	5%
Bezrobocie	63%	19%	14%	4%
Bieda, ubóstwo	53%	29%	16%	2%
Zaburzenia odżywiania	21%	33%	31%	15%
Przestępczość	45%	30%	16%	10%
Cyberprzemoc	46%	28%	19%	7%
Przemoc domowa	49%	24%	15%	11%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	47%	27%	13%	13%
Uzależnienie od papierosów	43%	34%	16%	7%

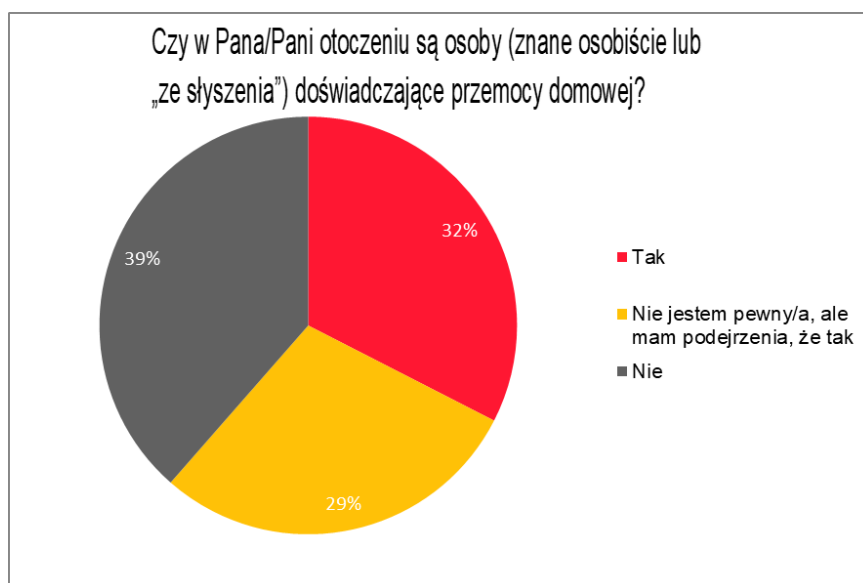
Rozdział IV.

Analiza zjawiska przemocy w Gminie Paczków – wyniki badań

Badania zostały przeprowadzone metodą CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW – wykorzystane narzędzie badawcze to Program CORIGO rekomendowane przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Przebadanych zostało 166 dorosłych mieszkańców Gminy Paczków, w tym, 82% kobiet oraz 18% mężczyzn.

Zapytano dorosłych mieszkańców Gminy Paczków o to, czy w ich otoczeniu są osoby doświadczające przemocy domowej. 32% ankietowanych odpowiedziało twierdząco na to pytanie, natomiast 29% nie jest pewna/y, ale ma podejrzenia, że tak.

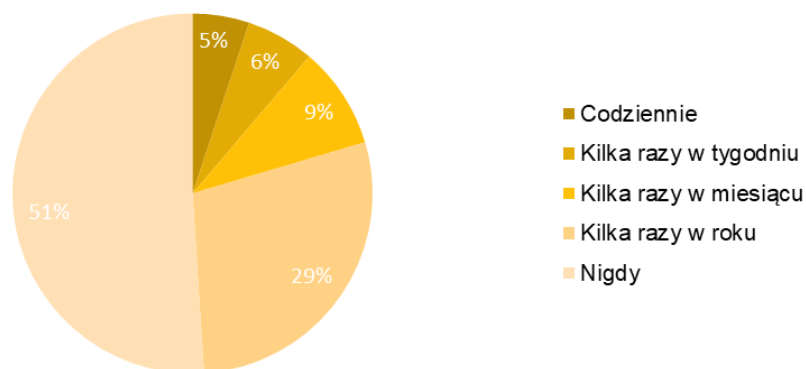

Ankieta była także skierowana do dzieci i młodzieży. W badaniu udział wzięli uczniowie z klas 4-6 SP (98 osób) oraz 7-8 SP (50 osób).

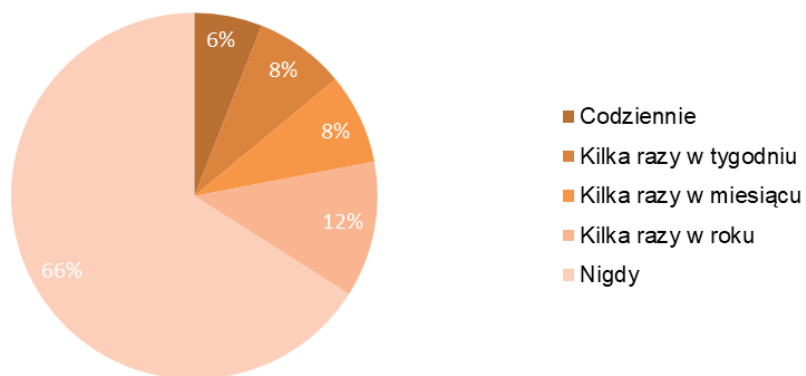
Uczniowie zostali zapytani o to, jak często doświadczają przemocy w szkole. 51% uczniów SP 4-6 oraz 66% uczniów SP 7-8 deklaruje, że nigdy się to nie zdarzyło. Należy mieć na uwadze uczniów, którzy zadeklarowali doświadczenie przemocy w szkole (SP 4-6 – 49%; SP 7-8 – 34%).

Są dwa rodzaje przemocy – przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) lub przemoc psychiczna (np. przezywanie, wyśmiewanie). Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się , że ktoś Cię np. kopnie, przewie, uderzy itd.?
SP 4-6

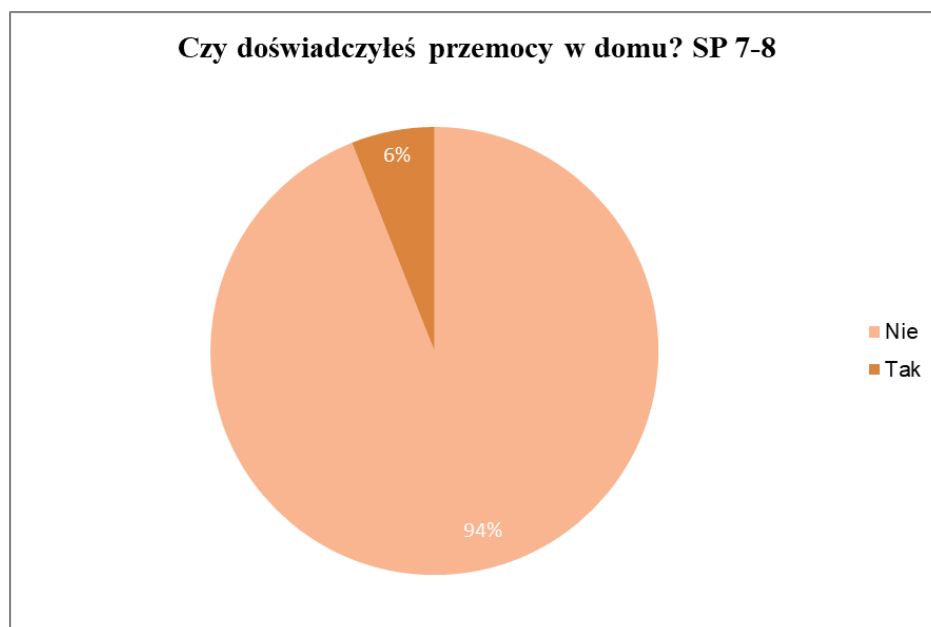
Są dwa rodzaje przemocy – przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) lub przemoc psychiczna (np. przezywanie, wyśmiewanie). Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się , że ktoś Cię np. kopnie, przewie, uderzy itd.?
SP 7-8

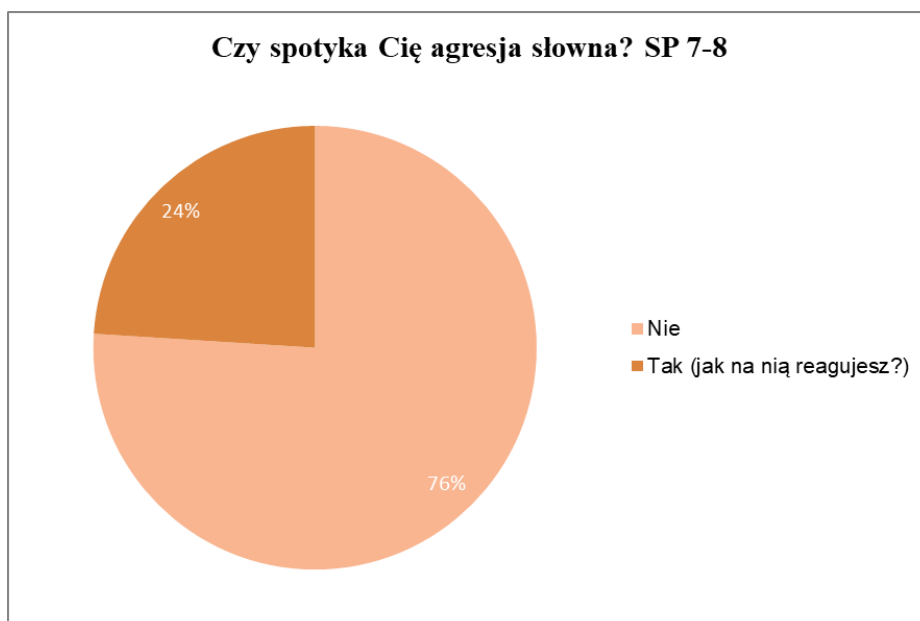
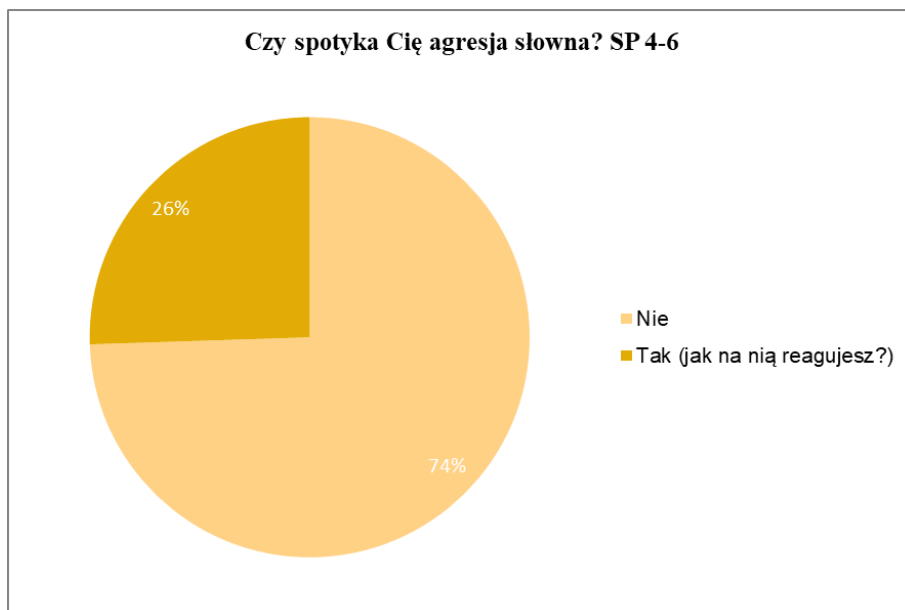
Uczniowie klas 4-6 deklaruwali, że częściej w szkole spotyka ich przemoc fizyczna – 32%, natomiast wśród starszych uczniów jest przemoc psychiczna – 24%.

Jeśli doświadczyłeś/aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc?	% SP 4-6	% SP 7-8
Na terenie szkoły nigdy nie doświadczyłem/am przemocy	49%	62%
Fizyczna (np. bicie, szarpanie, kopanie)	32%	12%
Psychiczna (np. zastraszanie, przezywanie, zabieranie pieniędzy)	19%	24%
Inna: (jaka?)*	8%	10%

88% uczniów klas 4-6 oraz 94% uczniów klas 7-8 uczniów nie doświadczyło przemocy w domu.

26% uczniów klas 4-6 oraz 24% uczniów klas 7-8 spotyka się z agresją słowną.

Rozdział V.

Analiza SWOT

SWOT to akronim angielskich słów: *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse), *threats* (zagrożenia). W przypadku niniejszego Programu analiza SWOT posłuży jako próba zweryfikowania możliwości, a także ograniczeń – jakimi dysponuje Gmina Paczków.

Mocne strony:

- ◆ działalność Zespołu Interdyscyplinarnego,
- ◆ funkcjonowanie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- ◆ działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ◆ znajomość środowiska społecznego poprzez diagnozowanie środowiska lokalnego,
- ◆ wykorzystanie narzędzia jakim jest procedura „Niebieskie Karty”.

Słabe strony:

- ◆ zjawisko przemocy, które jest silnie zakorzenione w obyczajowości, utrwalone i podtrzymywane przez stereotypy,
- ◆ spożywanie alkoholu przyczyniające się do powstania przemocy domowej.

Szanse:

- ◆ minimalizowanie wpływu stereotypów dotyczących wychowania dzieci i młodzieży,
- ◆ zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat przeciwdziałania przemocy domowej,
- ◆ zwiększenie realizacji działań profilaktycznych w placówkach oświatowych,
- ◆ możliwość kształcenia służb pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- ◆ aktualne zmiany prawne wpływające na minimalizowanie występowania przemocy domowej.

Zagrożenia:

- ◆ brak reakcji sąsiadów, znajomych, bliskich osób na stosowanie przemocy domowej,
- ◆ strach, niepewność osób doświadczających przemocy domowej utrudniający współpracę z osobami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- ◆ bezradność i bezsilność wśród osób pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej,
- ◆ występujące uzależnienia (np. od alkoholu), które wpływają na występowanie przemocy domowej,

- ◆ pandemia, która spowodowała izolację społeczną, co mogło się przyczynić do zwiększenia występowania zjawiska przemocy domowej.

Rozdział VI.

Adresaci Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028 skierowany jest do:

- ◆ społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych przemocą domową,
- ◆ osób doznających przemocy domowej,
- ◆ osób stosujących przemoc domową,
- ◆ świadków przemocy domowej,
- ◆ służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Rozdział VII.

Realizatorzy Programu

Realizatorami Gminnego Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028 są:

- ◆ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ◆ Policja,
- ◆ Zespół Interdyscyplinarny,
- ◆ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ◆ Placówki oświatowe,
- ◆ Organizacje pozarządowe.

Rozdział VIII.

Cele i zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028

Głównym celem wyznaczonym w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028 jest: minimalizowanie występowania zjawiska przemocy domowej poprzez zwiększenie skuteczności działań skierowanych na przeciwdziałanie przemocy domowej.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych.

<i>1. Zwiększenie skuteczności wsparcia osób doznających przemocy domowej oraz zwiększenie dostępności pomocy</i>	
Kierunki działań:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ zapewnienie osobom doświadczającym przemocy domowej dostępu do bezpłatnej pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, a także interwencji kryzysowej, ◆ realizowanie procedury „Niebieskie Karty”, ◆ powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych, ◆ tworzenie i funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego, ◆ prowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej skierowanych w szczególności do dzieci, kobiet, osób starszych i niepełnosprawnych, ◆ prowadzenie grup samopomocowych, grup wsparcia dla osób dorosłych, dzieci, młodzieży doznających przemocy domowej, ◆ zapewnienie pomocy i wsparcia, a także w miarę potrzeby bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą domową.
Termin realizacji:	2024 – 2028
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ liczba udzielonych porad, ◆ liczba osób, które skorzystały z poradnictwa, ◆ liczba założonych Kart w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ◆ liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych,

	<ul style="list-style-type: none"> ◆ liczba działających grup samopomocowych, ◆ liczba działających grup wsparcia, ◆ liczba uczestników grup samopomocowych, ◆ liczba uczestników grup wsparcia, ◆ liczba osób korzystająca z formy schronienia.
2. Poprawienie jakości działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową	
Kierunki działań:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ kierowanie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym oraz psychologiczno-terapeutycznym, ◆ monitorowanie osób stosujących przemoc po zakończonym udziale w programie korekcyjno-edukacyjnym, psychologiczno-terapeutycznym, ◆ opracowywanie i realizowanie programów edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc domową, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny, ◆ przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu i stosującymi przemoc domową, ◆ kierowanie wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w sprawie zastosowania obowiązku podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.
Termin realizacji:	2024 – 2028
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ liczba osób skierowanych do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym, psychologiczno-terapeutycznym, ◆ liczba osób które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny, psychologiczno-terapeutyczny, ◆ liczba programów edukacyjnych lub/i wspierających realizowanych w gminach i powiatach, ◆ liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc domową, ◆ liczba osób z którymi przeprowadzono rozmowy motywujące,

	<ul style="list-style-type: none"> ◆ liczba osób skierowanych do GKRPA.
3. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie problematyki przemocy domowej	
Kierunki działań:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ udział w kampaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, ◆ organizowanie lokalnych akcji, szkoleń i kampanii edukacyjnych, ◆ edukowanie społeczności lokalnej na temat przemocy domowej oraz cyberprzemocy poprzez: <ul style="list-style-type: none"> ◆ rozpowszechnianie ulotek, plakatów, ◆ umieszczanie informacji na stronie internetowej Urzędu Gminy, MGOPS. ◆ realizowanie programów, warsztatów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz cyberprzemocy, ◆ realizowanie szkoleń, pogadanek skierowanych do rodziców w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz cyberprzemocy, ◆ organizowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców Gminy.
Termin realizacji:	2024 – 2028
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ liczba zrealizowanych kampanii na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, ◆ liczba podmiotów biorąca udział w kampaniach, lokalnych akcjach, szkoleniach, ◆ liczba rozpowszechnionych ulotek, plakatów, ◆ liczba zrealizowanych programów, warsztatów profilaktycznych, ◆ liczba dzieci i młodzieży biorąca udział w programach, warsztatach profilaktycznych, ◆ liczba działań skierowanych do rodziców, ◆ liczba rodziców biorąca udział w zorganizowanych działaniach, ◆ liczba działań profilaktyczno-edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej.

4. Wspieranie działalności instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej

Kierunki działań:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ diagnozowanie i stałe monitorowanie problemu przemocy domowej na terenie Gminy Paczków, ◆ koordynowanie działań lokalnych instytucji oraz organizacji w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, ◆ wprowadzenie elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy domowej w ramach poradni prowadzonych przez kościoły czy związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich, ◆ zmobilizowanie stowarzyszeń, instytucji, różnych organizacji do współpracy przy przeciwdziałaniu przemocy domowej.
Termin realizacji:	2024 – 2028
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ liczba osób objętych badaniem w ramach diagnozy zjawiska przemocy domowej, ◆ liczba podmiotów realizujących niniejszy Program, ◆ dane statystyczne zebrane od podmiotów realizujących zadania z niniejszego Programu, ◆ liczba oraz rodzaj wspólnie podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

5. Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

Kierunki działań:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ przeprowadzenie szkoleń, konferencji dla kadry zajmującej się działaniami w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, ◆ organizowanie superwizji, grup wsparcia dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
Termin realizacji:	2024 – 2028
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> ◆ liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów dla służb pracujących w profilaktyce przemocy domowej, ◆ liczba służb pracujących w profilaktyce przemocy domowej biorąca udział w szkoleniach, warsztatach, ◆ liczba superwizji,

◆ liczba grup wsparcia,   ◆ liczba osób uczestniczących w superwizji,   ◆ liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia.

Rozdział IX.

Zakładane rezultaty

Przy realizacji zadań z niniejszego Programu planuje się osiągnąć następujące rezultaty:

- ◆ podniesienie świadomości mieszkańców w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- ◆ poszerzenie wiedzy wśród dzieci i młodzieży na temat przemocy domowej oraz cyberprzemocy,
- ◆ zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą.
- ◆ zwiększenie jakości działań profilaktycznych poprzez poszerzenie wiedzy w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy domowej u służb zajmujących się tą problematyką,
- ◆ wzmocnienie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Rozdział X.

Finansowanie, realizowanie i monitorowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028

Źródłem finansowania działań ujętych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028 będą środki własne Gminy oraz środki pozyskane z innych źródeł.

Realizacja Programu będzie systematycznie monitorowana. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ich skuteczności oraz podejmowanie w razie konieczności działań korygujących.

Monitorowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Paczków na lata 2024 – 2028 odbywać się będzie na podstawie osiągniętych wskaźników oraz rezultatów. W oparciu o dane dokonywana będzie ewaluacja Programu, która ma dostarczyć informacji, czy zaplanowane cele są właściwie realizowane oraz jaka jest ich skuteczność i efektywność. Każdego roku do 30 marca za poprzedni rok kalendarzowy Zespół Interdyscyplinarny z Miejsko – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej sporządzać będzie sprawozdanie z realizacji Programu.